

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2 an c. 2.50
pentru
Romania și Strelnatate
Pe an cor. 10.—
Un nr. 10 III. —

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ.

INSERTIUNI

se primesc cu
prețuri reduse.

Scrisori nefran-
cate se refuză.

Manuscripte nu
se înapoiază.

Director: DR. IGAN ȘENCHEA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Făgăraș, Vâr-tér Nr. 47. (casele I. Peia).

EDITOR-PROPRIETAR:
CONSTANTIN PGGP.

Congresul învățătorilor.

Știm și înțelegem munca obositoare ce o depun învățătorii în agrul instrucțiunii și educațiunii populare. Învățătorii, în general, au o grea misiune în viața socială și culturală. Mai cu seamă învățătorul român, având a servi unui popor eminentemente năcăjit și sărac, au a întâmpina diferite și multe greutăți. În școală luptă cu greutate. În școală luptă cu greutatea predării limbei maghiare, în afară de școală cu nepriceperea și mizeria materială a poporului. Deci este ușor de înțeles povara ce apăsă asupra umerilor învățătorilor români din Ungaria. Legile școlare deodată cu schimbarea lor s'au înăspriț în mod simțit și învățătorul român — în împrejurările date — nu numai că trebuie să fie un om adevărat învățat, luminat, ci trebuie să fie unul din cei mai sărguincioși, străduitori, funcționari pe care îi are biserica Dreptmăritoare și statul ungar. Ființa învățătorului român de azi, din Ungaria, trebuie să întrunească două personalități: persoana neamului din care face parte și aceea a statului a cărui parte constitutivă este. În acest fapt — psihologicește zis — găsim o divisibilitate în sufletul învățătorului român. Din acest fapt derivă multe neplăceri ce le are învățătorul ori cu biserica ori cu statul.

Este greu de tot ca învățătorul, atât în instrucțiune, cât și în viața socială, să țină un echilibru normal. Atárnând întro direcțiune o deschilibrăază pe cealaltă și astfel ajunge în situațiunea de a fi amenințat cu dojeni sau cercetări disciplinare, din partea aceloră cărora li se pare, că nu au satisfăcut pe deplin așteptărilor în instrucție sau în viața socială.

În astfel de împrejurări ferberea între învățători pentru deslușirea cutărei sau cutărei probleme, devine tot mai înțepitoare. Și ar fi cu neputință ca o *massă vie* de intelectuali, cum sunt învățătorii, să nu să miște, să nu examineze temeinic situațiunea precară culturală și chiar materială în care să află, vocile răslețe de prin ziare puțin pot ajuta pentru ducerea la îndeplinire a vreunei hotărâri.

Singuraticii pot numai însufleți, dar nu și decide ceva în merit. Legea aponyană a fost în timpul din urmă alimentată de pragafii noi ai fostului de curând, ministru de instrucțiune pulică, contele: *Zichy*, care a făcut însemnate modificări sau mai bine zis amandamente la legea școlară din 1907. Un lucru m'a mișcat sau impresionat. În anul 1907, învățătorii așteptau cu sete ridicarea și îmbunătățirea salariilor lor. După sancționarea acelei legi parecă căzuse o ploaie mănoasă după o secetă de ani de zile! Să fim sinceri. Bucuria învățătorilor români a fost mare și îndelungată, pentrucă prin zămisirea acestei legi, desi aspre, s'au văzut scoși din robia mizeriei materiale. Acum când după cinci ani și câteva luni învățătorimea văzându-se într'un nou stadiu de avansare al stării lui materială; nu mai simte parecă nici pe jumătate bucuria trecutului. Trebuie, că sunt la mijloc momente psihologice, momente cari din ce pot tulbura liniștea ori conștiința educatorilor. Am auzit pe mulți zicând că: *ridicarea de acum a salariilor învățătoreschi, vine cu bâta.* Deci bucuria a îmbrăcat promoroacă neagră.

Dela apariția organului didactic-politic al învățătorilor români din Ungaria: „*Gazeta Învățătorilor*“, privirea și atențiunea învățătorilor este îndreptată spre Șimleul-Silvaniei, unde apare acel ziar. În acest „*Monitor Oficial*“ al învățătorimeii române dela noi sunt depuse pe larg plângerile, durerile și bucuriile dascălimei noastre. E bine, că învățătorii își au ziarul lor special.

Prin acest ziar s'a lansat de curând un „*Apel*“ călduros pentru învățătorime, proiectând ținerea unui mare congres învățătoresc în *Cluj*. Comisiunea de organizare a congresului învățătoresc a și publicat, în organul său, punctele ce vor trebui tractate în acel congres învățătoresc. Sunt 12 puncte dintre cari amintesc numai patru cari ni-se par mai ponderoase: „*Chestiunea clasificării inv. confesionali*“, „*Chestiunea repartiziunii școlare*“, „*Propunerea limbei maghiare*“ și „*Chestiunea cantonamentului.*“

Proiectul nou de salarizare și cu toate adnexele lui disciplinare, în mare parte este cunoscut în lumea intelectuală. Ne oprim puțin asupra acestor puncte, judecându-le nu ca învățători, ci ca avocați, comercianți, medici, preoți ori alte bresle, cari vă convin. În noul proiect de salarizare, îmbunătățirea sau avansarea, învățătorului dintr'o clasă de salar într'alta, este condiționată de clasificarea inspectorului regesc școlar și de clasificarea scaunului școlar, care este comitetul parochial. Mai corect zis dupăcum va fi mulțumit inspectorul reg. și scaunul școlar cu sporul ce la făcut învățătorul în școală.

Noi știm din trecut, că toți învățătorii români s'au străduit, după puțină, să îndestuliască pe inspectorul reg. școlar cu materia din limba maghiară, tot așa învățătorul a lucrat cu tragere de inimă pentru a face progrese în limba română. Tot de aceste nădejdi suntem călăuziți și în viitor. În cazul de față învățătorul are lipsă de două recomandățiuni bune la ministru de culte, pentru a putea fi trecut dintr'o clasă de salar mai mică la una mai mare. Puterea scaunului școlar ca juriu recomandator va fi deci egală cu a inspectorului regesc școlar.

Știm mai departe, că în cele mai multe comune bisericesti, învățătorul și preotul sunt în preținie ca focul cu apa. Partidele și certele dintre acești doi factori să vor înăspri în loc ca să se curme neînțelegerile cele aducătoare de fructe seci. Și nu ne putem închipui, că acolo unde învățătorii și preeții sunt în dușmănie până la cuțit, scaunul școlar să facă recomandățiuni favorabile învățătorilor pentru avansarea acestora într'o clasă mai mare de salar. Președintele scaunului școlar este, de obicei preotul, și preotul cu partida sa va face neplăceri învățătorului. Poporul nostru pe dealtă parte încă este doritor ori dacă nu doritor dar, să simte bine, când între preot și învățător este discordie. Așa este firea lui. Vom ajunge în poziția ca orice »*tras-împins*« orice guraliv să-și arate superioritatea față de învățător. Chiar cu recomandățiunea favorabilă a inspectorului re-

gesc la ministru, învățătorul nu va putea fi avansat dintr'o clasă de salar în alta mai bună. Vrând nevrând ajungem la constatarea, că învățătorul cu toată străduința lui de a mulțami ambele foruri — va trebui să rămână poate chiar până la moarte la salarul fundamental de 1200 coroane. Dar combinațiunile noastre nu se opresc aci. Învățătorul văzând, că cu toate silințele lui nu va putea fi avansat se va disgesta de carieră, se va indigna de procedura acelora cari ar fi chemați, în rândul întâiu, a-l sprijini, el va considera pe poporul său ca pe un subjugător, ca pe un element ce nu îi dă puțința a trăi și a se valida conform zelului și aspirațiunilor sale. În acel cas nu ar trebui să ne mirăm de loc că învățătorul stângenit în dreptatea sa, ar întoarce capul de către poporul său, ar deveni un factor ce ar alimenta stimulii culturii streine.

Este natural, că nu poți iubi pe acela care intenționat te condamnă la peire sau robotă zadarnică. Chiar și animalele lipsite de înțelepciune au dreptul a se revolta în contra stăpânului lor barbar. Până acuma cu toată tânguirea naționalistă împotriva legii apionane, să mulțumim lui Dumnezeu, că învățătorii români au rămas tot fii credincioși ai neamului din care fac parte. Am vrea să fim proroci mincinoși, dar prevedem un viitor cultural mai tulbure ca până acum.

Chestia repartiției școlare încă va fi desbătută în congresul învățătorilor. Ne este cunoscut, că în multe comune bisericesti salarul învățătoresc este acoperit din repartiția bănească făcută pe popor. Învățătorul și aici are a întâmpina, adeseori, neplăceri și neajunsuri. Cu încasarea merge greu. Învățătorul poate fi șicanat nu numai de preotul local, ci și de încasatorul banilor. Acestea însă n'ar fi boale ce nu să pot lecu, căci pe baza legii curând poți zdrobi încăpăținarea sau reavoința unui om. Este vorba mai mult de popor în cazul de față. Poporul totdeauna solvește rău, când e vorba de salarul învățătoresc, pentru că poporul nu a fost dat cu biruri culturale ceva mai simțite; el știa până bine de curând, că învățătorul era un slujbaș, un *trâpăduș* al satului a cărui plată era în *ceruiri*. Poporul nostru încă nici acum nu este dat cum se cade cu *modernisarea* învățătorilor, cum am zice. *Propunerea limbei maghuare* de asemenea va fi un punct, care va fi desbătut în congres. Să poate ca ministrul de culte să asculte cererea învățătorilor români, dar nu ne vine nici de cât a crede, că

va mai împuțina din oarele ce să predau săptămânal din această materie. În ce privește *„Chestiunea cantoralului”* ar fi lucrul cel mai ușor de rezolvat. Comunele bisericesti n'au decât să aplice cantori, cari sunt deslipiți de corpul școlai. *Învățătorul să fie numai învățător*. Un punct foarte important acesta, care ar trebui limpezit într'un articol de ziar separat. Congresul învățătoresc, după terminarea și aducerea hotărârilor sale meritice, va înainta *„Memorandul-decis”* corului episcopesc și deputaților naționaliști, pentru a-l înainta ministrului de culte. Învățătorii deci își vor face datoria. Vom vedea ce vor face la timpul său *Capii* bisericei noastre și deputații naționaliști. Învățătorii prin ținerea congresului din vorbă vor da o nouă dovadă de conștientă stare sufletească în care se află și de virtute morală.

Ghimbașanul.

Peregrinaj la mănăstirea lui Constantin Brâncoveanu dela Sâmbăta sup. apuseană de sub poalele Carpaților.

Protopopul Făgărașului Prea On. Dn. Nicolae Borzea, a convocat conferința preoțască pe ziua de 1 Maiu st. n. a. c. la Sâmbăta de sus apuseană, cu scopul de a îndeplini două lucruri de însemnătate deosebită, cari s'au și realizat.

În parochia aceasta curat ortodoxă s'a reparat fundamental biserica și s'a zidit și edificiu nou de școală cu mari jertfe din partea poporului. Preoțimea română ortodoxă a fost întrunită în mod intenționat în Sâmbăta de sus pentru a încuraja poporul la susținerea și pe viitor a școlai confessionale și pentru a aprecia prin prezența sa jertfele aduse în trecut pentru susținerea în bună stare a bisericii și pentru zidirea edificiului școlar. Incontestabil, că o astfel de apreciere și recunoaștere din partea unui întreg ținut le va servi Sâmbetenilor de un indemn puternic de a persevera în această cale mântuitoare și va fi totodată un reproș destul de străveziu pentru poporul și conducătorii altor comune, cum este bunăoară Breaza, ai cărei poporeni au jertfit școala confessională de dragul unor ideale mai scumpe lor și mai ales conducătorilor cari sunt învățătorii, neescepționând nici pe preotul.

Proiecțiunile cu schiopticonul, reprezentând momente însemnate din viața pământească a lui Isus Hristos și mănăstiri, însoțite de explicările date de părintele Valeriu Literat din com. Luța, proiecțiuni, cari au avut loc seara în școala cea nouă, au contribuit mult la edificarea poporului care setos și dornic după astfel de lucruri și învățături, neauzite și nevăzute până acum, a luat parte la reprezentație în număr mare.

Potrivit cu dispozițiile cuprinse în programul publicat de mai înainte, preoțimea, care a participat la conferință, a rămas peste noapte înquartirată în amândouă Sâmbetele precum și'n Lisa, ca a doua zi, dis

de dimineață să mai îplinească încă un act de o deosebită importanță pentru viața religioasă a acestui ținut. Se adunase adevărat mare mulțime de popor din Țara Oltului și de peste Olt (de pe Ardeal) până chiar și de pe Târnave, care popor și'n trecut an de an a făcut un adevărat peregrinaj sfânt la mănăstirea lui Constantin Brâncoveanu, care se găsește ruinată, dară totuși în parte conservată la poalele Carpaților pe teritoriul comunei Sâmbetei de sus, ce formează astăzi proprietatea bisericii grecești din Brașov.

Acest popor voia să ia parte la ceremonia religioasă, ce avea să se săvârșească de către preoțime, ce luase parte la conferință, cu o deosebită pompă, procesiune care s'a fost anunțat cu săptămâni înainte în *„Telegraful Român”* și în *„Olteanul”*.

Procesiunea, având în frunte preoțimea, cu praporii înainte, s'a pus în mișcare Vineri în zori de zi, pe un timp liniștit, caracteristic zilelor frumoase ale lunei Maiu. Pe drum neîntrerupt s'au toatadaos la procesiune cărduri de credincioși de toată vârsta, așa că la sosire în jurul ruinelor mănăstirii te găseai în fața unei mulțimi mari de popor, bărbați și femei, fete și feciori, băieți și copile. Nu lipseau nici bolnavii, paraliticii, și cei cuprinși și întristați de tofelul de alte boale, cari alergară de prin prejur și din depărtare să se ușureze ascultând ruga, ce avea să se facă aci.

Slujbele s'au început cu sfințirea apei și s'au încheiat cu săvârșirea sf. Maslu și a parastasului, cari fiind săvârșite de un număr neobișnuit de mare de preoți, toți în ornate sfinte, au impresionat sufletele acestei mulțimi, care a venit anume la acest loc de rugă, care înainte cu 150 de ani a fost un puternic focal de credință pentru ortodoxii acestor ținuturi.

Am observat ca participători activi și preoți din tractul Avrigului pe Păr. Solomon Făgărașan din Drăguș, Ioan Banciu din Viștea de sus, Pavel Borzea din Viștea de jos, ceva mai târziu a sosit și protopopul Avrigului Ioan Cădea, care a fost invitat de protopopul Făgărașului să ia parte la serviciu.

După finirea slujbei am fost adânc pătruns de aceasta exclamare creștinească rostită de întreaga lume asistentă, ca dintr'o singură gură: »Bindecuvențați părinți sfințiți și ne iertați pe noi păcătoșii«, care s'a repețit de trei ori cu mare sfințenie.

Mișcat de această manifestare spontană protopopul Borzea în ornate, adresează, în cuvinte avântate, poporului următoarele:

Iubiților creștini, iubit popor român dreptcredincios! Toate sunt spre binele omului credincios, zice sf. Scriptură. Crede și te vei mântui, dar a crede însemnează să lucrezi, să nu stai locului, așa ați făcut Dv. a-ți alergat aici din depărtări mari, ca să aflați vindecare de boale trupesti, alții ca să împrăștiți grijile cele multe, cari strică sufletul, și să vi'l întăriți, cu rugăciunile ridicate către Dumnezeu.

Impreună cu sufletul se întărește și trupul spre bine, se micșorează patimile producătoare de păcate grele și toate merg spre mai bine. Asemenea moșilor și strămoșilor voștri a-ți alergat la acest loc de vindecare și'ntărire sufletească. A-ți venit ca să arătați, că voi nu v'ați lăsat legea strămoșească, că voi sunteți tot în legea veche

a moșilor și strămoșilor. Ați venit la aceste ruine ale mănăstirii lui Brâncoveanu Constantin, care mai bucuroși s'a jertfit viața sa și a fiilor săi, decât să se lapede de legea dreptcredincioasă (ortodoxă). — Priviți aceste ruine tăcute, cari de aproape două secole sunt mute. Aztăzi s'au primit din nou glasul lor cel vechiu fără nici o schimbare. După aproape două veacuri de tăcere, intră din nou în ele strănepoții. Preoțimea dreptcredincioasă a ținutului continuă — după atâta amar de vreme — rugăciunea, care a fost oprită cu forța majoră de generalul Bucov. Câte n'ar fi de zis din trecutul trist al bisericii noastre, dar nu voiesc să mai resuscitez durerile emaneate din rana cauzată de desbinarea poporului român la a. 1700. Ajungă-vă a ști, că strămoșilor noștri ortodocși nu lea mai fost îngăduit a se ruga aci bunului Dumnezeu, mănăstirea a fost spartă, călugării ei imprăștiati, pentru ca să stingă credința ortodoxă din aceste locuri. Dar această stingere n'a fost decât trecătoare, căci iată aztăzi credința ce veche strălucește din nou, masei poporului nostru, care și aztăzi trăiește având credința cea veche, credința străbună. Cu prilejul dezbinării unei părți mai mici a neamului au voit să ne răpească credința noastră, însă s'au ales cu niște ziduri, cu bisericile, cu niște preoți iubitori de simbrie, iar credința ne-a rămas, curată și neștirbită ca și noi să o lășăm moștenire tot astfel urmașilor noștri pentru-că ne e mai scumpă de cât banul, decât zidurile; dacă și alte locașuri zidite tot de Brâncoveanu, b. o. biserică azi unită din Făgăraș, ar fi fost dărâmate, de sigur că ar fi și acelea în posesia ortodoxilor, dovadă aceste ruine. — Bunul Dumnezeu ne iubește, căci a vorbit inimelor celor ce dispun de aceste locuri și în urma cererii ce li-s'a adresat, ni s'a dat voie să facem acest pelerinaj, care se va face de aci înainte an de an spre întărirea și binele ortodoxiei noastre. Bunul Dumnezeu, ne iubește, că a dat acest timp frumos, ca să puteți alerga din toate părțile la acest loc de rugăciune, înălțându-vă inimile noastre către Dumnezeu. Deci să mulțumim lui Dumnezeu din toată inima și să avem credința tare, că bunul Dumnezeu dă fiecăruia după credința lui. Că de vei avea credință, numai cât un grăunte de muștar vei zice muntelui să se mute și se va muta. Mare'i bunul Dumnezeu, c'a păzit cu mână tare pe român, poporul său. Amin.

După aceste cuvinte rostite de protopopul Borzea, înainte de a se începe stropitul și miruitul poporului, cere cuvântul învățătorului și președintele comitetului parohial din Sâmbăta de sus apuseană, Chirion Adămoiu în calitate de aranjator principal al întocmirilor. Mulțumește cu căldură protopopului și preoțimei că au ascultat glasul poporului aducând mari jertfe pentru îndeplinirea acestei procesiuni împreună cu oboseală și cu deosebire mulțumește protopopului pentru umbletele și speșele avute pentru a esopera dela cei în drept încuviințarea unei astfel de procesiuni edificatoare. Propune totodată, ca pe viitor isvorul din preajma mănăstirii să poarte numirea de »izvorul protopopului Nicolae Borzea«, drept recunoștință a preoțimei și poporului pentru reînființarea procesiunii religioase la acest fost odată locaș de rugă ortodoxă.

Stropirea și ungerea cu untul de lemn sfințit a durat multă vreme, fiind mare mulțime de oameni adunați din toate părțile.

Intr'aceea am observat și pe Prea On. Domn asesor consistorial Mateiu Voileanu și familia D-sale și pe d-l catihet Ilie Beleuță, vizitând mănăstirea, admirând pictura, descifrând inscripții vechi din lăuntru ei iar deasupra izvorului o tăbliță de lemn purtând această inscripție: »Izvorul protopopului Nicolae Borzea».

Dacă procesiunea aceasta s'a realizat și a reușit, nu trebuie să uităm să amintim la acest loc nici jertfele aduse de biserică grecească din Brașov, care a cheltuit mai multe sute de coroane pentru curățirea materialului dărâmat, din încăperea mănăstirii și jurul ei, pentru cimentarea zidurilor spre a opri continuarea dărâmării, și pentru încunjurarea mănăstirii c'un frumos grilaj de lați. Primească On. comunitate grecească pentru acest gest nobil al ei, expresia mulțumitei noastre sincere. Acest gest e o dovadă despre legătura intimă, în care trăesc bisericile ortodoxe, despre unitatea credinții, a credinții lucrătoare, care se traduce în fapte, în acte de sprijin moral și material. Fie ca aceasta legătură să fie statornică și spre binele ortodoxiei de pe aceste plaiuri.

Care inimă ortodoxă nu se bucură, că »după o noapte atât de lungă s'a făcut în sfârșit ziua«, și creștinii ortodocși din toate părțile pot iarăși să se închine lui Dumnezeu la Mănăstirea lui Brâncoveanu, dată păraginirii de atâta amar de vreme. Dea D-zeu, ca acest locaș de rugăciune întemeiat de un principe ortodox, martir al credinții ortodoxe, să servească de aici înainte, dacă nu de un focular de credință, cum a fost odată, înainte de ruinare, cel puțin loc de pelerinaj pentru sufletele pioase, dornice de o mai intensivă și mai înalță viață religioasă.

Un participător.

Din trecutul mănăstirii lui Constantin Brâncoveanu Voivod dela Sâmbăta sup. ap. la poalele Carpaților.

Galați, 5 Maiu 1913 n.

Stimate Domnule Redactor.

Despre decurgerea conferinței preoților gr. ort. români din protopresbiteratul Făgărașului, ținută Joi după Paști în 1 Maiu a. c. n. în Sâmbăta superioară apuseană, și despre procesiunea la mănăstirea Brâncoveanu, la poalele Carpaților, făcută în Vinea după Paști când biserică răsăritului prănuște Izvorul Maicei Domnului, făcută de preoțimea conferinței, dimpreună cu credincioșii participanți din tote comunele, căroro li s'a făcut cunoscută aceasta al cărei program lați publicat în Nr. 15 al foaiei culturale »Olteanul«, fac următorul raport:

1. În dimineața zilei de 1 Maiu, la 4 ore miam părăsit parohia, și tot asemenea și alți frați și la 8 ore a. m. serviciul divin în frunte cu protopopul Nicolae Borzea, era început în biserică renovată din Sâmbăta superioară apuseană. Membrul conferinței Vincențiu Grama, deja la 7 ore începuse serviciul Uteniei dimpreună cu parohul local Spiridon Mardan, lângă cari îndată s'au alăturat prelungă protopopul membrii frați în Christos: Nicolae Clonța

Nicolau Aron, Vasile Mușat și Iosiv Cațaveiu. La finea Leturghiei, săvârșită pompos, a predicat parohul Mateiu Nicoară despre stricăciunile beției și păcatele ei. Poporul reprezentat într'un număr nu tocmai corespunzător, a ascultat frumoasa predică, care o a calificat conferința pe deplin reușită și autorul a fost rugat s'o publice, fiind de o importanță actuală la credincioșii, cari în multe parohii se îndeletnicesc cu alcoolul.

2. După eșirea din biserică, preoțimea în corpore — după unele observațiuni la renovatul bisericii, că cimentarea padimentului nu e tocmai potrivită mai ales în timpul iernei, și curtea bisericii trebuie plănuțită la nivelul cu internul bisericii, — a mers într'una din cele două sale de învățământ ale impunătorului edificiu nou școlar, construit la loc frumos, așa că această școală confesională gr. or. română cu doi învățători ne face cinste bise ricei noastre răsăritene române.

Preoțimea, fiind de față și un mănunchiu dintre credincioși, întonează invocarea Duhului sfânt, și președintele Nicolae Borzea printr'un cuvânt acomodat declară ședința l-mă de deschisă. Biroul se constituă în persoanele membrilor: Vincențiu Pop notar, Nicolae Clonța și Nicolae Aron, bărbați de încredere. Se constată 29 membrii prezenți, iar dintre cei absenți, la 2 li s'a scuzat absența din cauze binecuvântate, iar celorlalți li s'a dictat pedeapsa regulamentară de 10 cor., în favorul fondului tractual, dela care numai prin documente pot fi absolvați.

Tema »Activitatea socială și culturală a preotului« a fost lucrată și cetită în fața conferinței de membrii: Alexandru Popa și Vincențiu Pop. Ambii o au lucrat pe deplin reușit și fiecare separat, fără să fie consultați reciproc, — și adevărurile aproape aceleași amândoi leau scos la iveală. Conferința cu bucurie a aprobat temele, exprimânduși dorința a fi și aplicate cele propoveduite, — și pentru a se mai putea reînprospeta și pentru venitor adevărurile disertate, temele au fost date membrului Valeriu Literat spre cenzurare.

Fiind timpul foarte frumos, președintele după ridicarea (încherea) l-meii ședințe la 1/2, 12 ore din zi, invită preoțimea a vizita pe parohul locului Spiridon Mardan și palatul lui Brâncoveanu. Parohul locului mulțumește fraților pentru buna intențiune dela care îi absolvă, — și așa toți preoții cercetează palatul lui Brâncoveanu, azi proprietatea grecilor din Brașov.

Castelul lui Brâncoveanu, renovat și el în anul acesta, se înfățișează maiestros în mijlocul unei grădini împodobită cu pomi și arbori, uni din cei din urmă seculari.

În drumul spre castel ni se prezintă o poartă veche de zid, în formă de cerc împodobită cu insigni istorice, în fața căreia preoțimea primește esplicări ale membrului Vincențiu Pop. În piatra deasupra acestei porți e sculptat anul 1800 din 2 Octombrie, și în ambele picioare (stâlpi) ale porței se văd cimentate niște pietri artistice lucrate, a căror origină se trage din casa de locuință alui Constantin Brâncoveanu Voivod, din care n'a mai ramas fără ruine (pietri amestecate cu pământ), cari se văd și azi în grădina acestei porți, care casă de locuință o a zidito Brâncoveanu dela 1653 până în 1678 când Preda Vornicul, unchiul lui Constantin Brâncoveanu, în urma jugu-

lui greu al iobăgiei, a pus zalog acest pământ principelui Transilvan Apafi, care apoi la 1678 la cinstit lui Constantin Brancovean Voivod care s'a zidit casă aici sub poalele Carpaților în Sâmbăta de sus apuseană ca să aibă unde se refugia în timpuri critice de espulzarea din România; iară poarta la 1800 o a zidit Grigorie Ghica Brancovean, locuind în Brașov, ca stăpân al moșiilor dela poiana mărului și Sâmbăta superioară.

În casa aceasta zidită la 1678 în Sâmbăta sup. ap. Constantin Brancovean Voivod a locuit, — și în timpul cât a locuit dela 1678 până la 1698—21 ani, a zidit în Făgăraș biserica română greco-orientală din lunie 17, până în Septembrie 30 azi biserică română greco-catolică.

Dela vechia poartă în formă de arc. la o mică depărtare preoțimea a intrat în curtea spațioasă a castelului, azi esarândat de Leon Solomon, notar cercual, care și conduce oaspeții, mai întâi sub un teiu secular, la umbra căruia omul se poate odihni la o masă dintr'o piatră artistic lucrată adusă aci tot din sculele odinioară folosite în casa de locuință a lui Brancovean, apoi pe niște trepte în internul Castelului, compus din mai multe încăperi, din cari una foarte mare, care se poate folosi și ca sală de joc, iar celelalte mai mici. Totul era curat și bine aranjat, care împrejurare face onoare doamnei notărășite care de astădată era îmbrăcată în haină națională frumoasă.

Neam reântors iar la școală, și de aci într'o grădină, a unui unchiu al preotului local, în viață încă, la etate peste 80 ani unde preoțimea și alți onorațiori am luat prânzul la o masă comună.

În voie bună erau toți membrii, căci prelângă o taxă destul de corespunzătoare au putut căpăta două plesse de mâncare și beutură, — și mai ales masa aceasta aranjată sub umbra unui arbore în liber pe un timp lin și frumos din 1 Maiu, a iritat buna dispoziție.

Aci protopopul Nicolae Borzea a toastat pentru capul bisericii noastre Exelenția Sa Ioan Meșianu, iar preotul Nicolae Aron pentru protopopul, care a îngrijit ca conferința aceasta să fie încoronată de așa succese bune.

La 2 ore după amiază s'a deschis a II-a ședință a conferinței în aceeași sală de învățământ a școlii nouă. Membrul Vasile Debu a citit *statutele despre organizația tinerimei adulte*, iar parohul Vincențiu Pop citește »O pagină din trecutul Sâmbetelor după condica parohială«. Organizarea tinerimei adulte sub scutul bisericii, conferința o a disbatut cu un interes deosebit și protopopul s'a rugat să intervină la locurile competente, atât la consistor, cât și la forurile administrative, ca aceste statute să poată fi aplicate.

Iar trecutul Sâmbetelor apusană și răsăriteană, spus atât de frumos de tinărul harnic preot Vincențiu Pop, s'a luat la cunoștință din partea conferinței, îndrumându-l ca să introducă în Condica parohială toate momentele descoperite, atât față de biserică, ce stau în legătură cu mănăstirea lui Brancovean, cât și față de școale despre trecutul cărora disertantele n'a amintit nimica. Pagina aceasta din trecutul Sâmbetelor fiind de interes general istoric, părintele Vincențiu Pop, a fost rugat să o publice.

Se ridică și ședința a II-a la 1/25 oare post. m. invitându-se membrii a lua parte în aceeași zi sara la *producțiunea cu schiop-ticonul*: viața pământească a Mântuitorului și prezentarea mănăstirilor și bisericilor mai renumite, tablouri cu esplicare de membrul conferinței On. paroh Valeriu Literat, ce se va ținea în aceeași sală de învățământ a școlii nouă locale.

La eșirea dela ultima ședință a acestei conferințe, în fața școlii nouă din Sâmbăta superioară apuseană, toți membrii conferinței foști prezenți se lasă a fi fotografiati.

Fiind încă puțin timp din zi o parte dintre membrii conferinței, trec râul la biserică noastră din Sâmbăta superioară răsăriteană, unde cu deosebită plăcere întâmpină o biserică răsăriteană cu un intern curat și cu obiecte din trecutul îndepărtat de o deosebită valoare.

Parohul locului *Vincențiu Pop* ne spune, că *biserica aceasta este zidită la anul 1763, mai întâi din lemn și că a servit mai întâi în această biserică primul egumen al mănăstirii lui Brancoveanu. Visarion Voileanul, care după ce generalul Bucov, a dărâmat mănăstirea în 1760, s'a continuat chemarea ca preot local al acestei biserici căreia ia dăruit o cruciuliță din 1760, adusă dela Ierusalim (o cruciuliță de mână artistic lucrată în lemn de chiparos, frumos mirositor, și ferecată în argint de o frumusețe rară); apoi la anul 1787, acest egumen preot a edificat biserica din piatră și cărămidă, așa precum să prezintă azi, mai dăruind prelângă cruciulița descrisă și două sfeșnice de lemn mari, artistic lucrate în fața altariului, și o iconiță a maicei Domnului asemenea ferecată cu 13 pietri mari, și încoronată cu 12 ținte de argint. Biserica lui Visarion Poileanul azi este luminată, curată și zugrăvită și face cinste parohului actual Vincențiu Pop. Zugrăvirea a făcut-o egumenul mănăstirii Ionașcu Pana Mihaiu popă la mănăstire, care după repararea mănăstirii la 1767, tot el a zugrăvit și mănăstirea. Egumenul Visarion Voileanul a combătut unirea. El a scris și o carte, care s'a vândut cu 300 galbini. Bătrânul Moise Andreiaș alui Ananie, (Ananie a fost călugăr în 1748, și călugării erau ținuți ca sfinți) amintește de o poveste a călugărului Bucur (1785—1800), care susține că la mănăstire a fost cea dintâi școală, și după ruina ei, dascălul Nicolae Pilția cu 8 sloji a învățat copiii în casa proprie. Pe o Pravilă veche am văzut și iscălitura proprie alui Constantin Brancovean Voivod. — Aceasta a fost interesant. Am mai văzut multe notițe printre foile cărților bisericesti, scrise cu slove vechi, cari nu leam putut descifra, nici ceti. Aceste numai un măiestru a la Nicolae Iorga cu microscop le ar mai putea lua înțelesul.*

Grupul membrilor preoți, cari am cercetat biserica din Sâmbăta sup. răs. am făcut vizita cuvenită fratelui nostru Vincențiu Pop în casele proprii nou clădite, și de aci la sunetul clopotului chemător, neam întors, când mijea noaptea, iară la școala nouă din Sâmbăta sup. ap. ca să luăm parte la producțiunea fratelui Valeriu Literat cu sciop-ticonul.

Părintele Valeriu Literat își pregătise aparatul în rând bun, și sala era plină de popor credincios, nu numai din loc, ci și din satele îndepărtate, între cari multe fe-

mei din Șona, cari venise de cu seară pentru pelegrinajul de Vineri la mănăstirea Brâncoveanu.

Membrii conferinței, frații preoți deși oboșiți preste măsură de cele impresionate preste zi, n'au lipsit nici de aici.

Tablou de tablou sau urmat și esplicat din partea zelosului frate, — d'ar publicul număr, care intrase, și a intrat mereu în decursul producțiunii, fără de nici o taxă, îl conturba pe iubitul nostru, care prelângă toate acestea inconveniențe, cu o indulgență de fer, s'a săvârșit punctul său din programul conferinței cu demnitate. S'a regretat, că cei competenți, conducătorii locali, n'au dispus a se contribui cu câte o tacsă, batăr de 10—20 fileri, la producțiunea aceasta, și din venitul ei se putea remunera conferențiarul, și din venit se putea adauge o sumă și pentru „biblioteca parohială” din Sâmbăta de sus apuseană.

(Va urma).

RĂȘBOIUL.

Vineri s'a întrunit Scupștina montenegreană pentru a ratifica hotărârea regelui Nichita și a consiliului de coroană de-a evacua orașul Scutari. Având guvernul pe partea sa majoritatea absolută a deputaților se dă ca sigur, că Scupștina va aproba hotărârea consiliului de coroană.

Evacuarea orașului Scutari s'a început fără a produce prea mare agitațiune în sânul populațiunii și a soldaților. Orașul va fi predat de cătră principele Danilo comandantului detașamentelor flotei internaționale, care a început de debarcarea trupelor în scopul acesta.

Expediția austro-ungară și italiană în Albania pentru restabilirea ordinii, probabil că nu se va mai face, deoarece guvernului austro-ungar i-a succedat să înceapă cu Essad-pașa tratative directe, cari au un decurs favorabil.

În decursul acestor tratative a eșit la iveală, că știrile colportate din Muntenegro și Sârbia despre demersurile lui Essad-pașa a desmintit știrea, că s'a proclamat de Domnitor al Albaniei și s'a declarat aplicat să sprijinească guvernul albanez provizoriu în munca sa pentru restabilirea ordinii în Albania. În scopul acesta va trimite trupele turcești acasă, iar trupele albaneze le va ținea sub drapel.

După știrile unanime din cercurile diplomatice încheierea apropiată a pacii este asigurată.

Siliștra a României.

Ziarelor din Pesta li se telegrafiază din București, că guvernul român a primit prin consulul rus din București un comunicat oficios al guvernului rusesc prin care se comunică că Bulgaria cedează pe seama României Siliștra și o fâșie de pământ în lățime de 3 chilometrii la țarmul mării. Din Petersburg a fost trimisă tot odată și o copie a protocolului încheat în ședința ambasadurilor.

Monografia

bisericilor și școlilor române din Făgăraș.

Momente mai însemnate din trecutul bisericeii și școlii din Făgăraș, de ambele confesiuni, greco-orientală și greco-catolică.

(Urmare)

Țehiul timarilor români din Făgăraș până pe la anii 1880—1884, când Țemestri mari erau Nicolae Etveș (culiți) și Ioan Ciora (lachie) s'au ținut regulile (pracsă) erezite dela vechii înaintași; iarăși de atunci încoace a început a slăbi disciplina, a nu mai fi băgate în seamă statutele lui Rákoczy, — căci legile nouă de stat despre meseriași, veniau în conflict cu dispozițiile vechi ale acestei societăți, — și așa nici meșterii, nici feciorii și nici învățăceii nu mai ascultau de Țemestrul mare, ba nici de comitetul ales și chiar adunările generali să Țineau mai totdeauna cu ciartă.

Urmarea a fost disolvarea țehiului, care a și urmat între anii 1888—1898 sub vicariul *Basiliu Rațiu* și protopopul *Iuliu Dan*, predând ambelor biserici române din Făgăraș întreg avutul țehiului, din care predare a urmat proces — căci bisericile cereau mulți bani, pe baza documentelor aflate, și apoi advocații au făcut spese la mii de coroane, până când bisericile s'au mulțumit cu câte 400 fl. (800 cor), făcând pace la propunerea înțeleptului și celui plin de dragoste creștinească vicariu Rațiu, — că adevărat țehiul timarilor, să-și continue mai departe activitatea (să-și reinvieze uzul practicat) priminduși îndărăt dela biserici toate documentele păstrate într'o ladă cu două chei, care se păstrează azi la Țemestrul mare Ioan Beclerean, care poartă cheia primă și sub supravegherea latomeșterului (cassariului) Laurian Hobian, care poartă cheia a doua.

La biserica română gr. catolică din Făgăraș suma primită de 800 cor. s'a fructificat, și se fructifică și azi; iar la biserica română gr. orientală din Făgăraș suma de

800 cor. primită dela țehiul timarilor s'a spesat.

Bisericile române din Făgăraș au mai primit ajutoare dela societatea aceasta și mai înainte de vreme, prin 1883, când biserica ortodoxă s'a serbat iubileul de 100 ani procurând pe sama bisericeii române gr. or. un rapor cel poartă trei, foarte frumos din mătase grea, cu colori naționale române, în preț de 1000 coroane, (acest rapore a făcut cinste și bisericeii catedrale ortodoxe din Sibiu în Dumineca Samarinenței din anul Domnului 1906, când a fost sfințită, ducându-l protopopul Borzea și învățătorul Berescu cu aceia ocaziune la Sibiu); iar biserici române gr. catolice ia dăruit atunci în bani 1000 cor. cu care sumă a cumpărat (rescumpărat) pământul pentru lărgimea cimirului român estern că adevărat și biserica unită să aibă egal atăta pământ adus la îngropătoarea din capul orașului, cât avea și biserica neunită (aceasta îl căpătase de cinste dela Tomița Moldovan și George Gavrilă Boeriu.

Protopopul Nicola Borzea despre pământul adăos la îngropătoarea din capul orașului pe baza documentelor dorește următoarele:

La anul 1877 George Boeriu dăruiește bisericeii române gr. or. din Făgăraș un pământ, nu lângă îngropătoare, ci în hotarul Făgărașului, vecin ca erariul, în mărime de 2 jugăre 838 □, cu scopul să se esarândeze în folosul bisericeii și din venitul pământului în tot anul să se facă parastas în ziua sfinților arhangheli, pentru care să se spezeze 3 fl. (1 fl. 50 cr. să se dea preotului și cântăreților pentru slujbă și 1 fl. 50 cr. prescurării pentru făină și coptul pâinei, un cap cu colăcei) și să se pomească părinții donatorului: Gavrilă și Marta, precum și Gheorghe Eva și după moarte.

Nicolau Aron
preot gr. or.

(Va urma).

NOUȚĂȚI.

— **Noua lege electorală — sancționată.** După cum era de prevăzut, noua lege alectorală — care, după făuritorii ei: Lukács și Tisza, s'ar numi „sufragiu universal” — a fost sancționată de cătră M. Sa monarhul, în 30 a lunei trecute. Legea va fi publicată în numărul proximal Monitorului Oficial, sub titlul de „Art. de lege XIV din anul 1913”.

— **Congresul notarilor interzis.** Notarii comunali și cercuali au proiectat Ținerea unui congres regnicolar la Budapesta, în 4 Maiu c. în care voiau să ridice protest contra statificării administrației. Prefectul de poliție însă n'a admis Ținerea congresului, pe motiv, că notarii au o reuniune regnicolară și să-și valideze aspirațiile în cadrele aceleia. Ordinul de opreliște a fost apelat la ministrul de interne.

— **Clubul politic** al partidului național român, după cum scriu ziarele maghiare, a Ținut Luni după prânz o conferință în Budapesta, sub prezidiul dlui *Dr. Teodor Mihali*. S'a discutat situația politică și s'a fixat atitudinea ce au să o ia deputații fără de guvern în viitorul apropiat. Ca eveniment politic deosebit s'a remarcat hotărârea de-a intrerupe cu guvernul tratativele inițiative în vederea unei înțelegeri româno-maghiare. Cauza e că guvernul a făcut numai promisiuni, dar nici un favor real. Din contră guvernul a avut față de Români o politică agresivă. Dovadă volnicile dela Sasca și chestia parohiilor gr. cat. din Sătmar. Români vor purta față de guvern o luptă aprigă, atât în parlament, cât și în afară de parlament. Spre acest scop ca primul pas s'a hotărât, ca dl *Dr. Ștefan C. Pop* să facă în cameră interpelația.

— **Perdeaua comandată în numele M. Sale Reginei României** pentru o freastră a Palatului Regal dela București la Atelierul de țesătorie din Orăștie, este gata și va fi expusă spre vedere în galantarul

FOLIA.

Apendice

la Monografia bisericilor și școlilor române din Făgăraș.

Căzanie la copii mici

de 3 ani în jos — i-se cade aceasta căzanie. —

(Urmare).

Intâia ertăciune.

Pravoslavnicilor creștini, pre cari v'au adunat Dzeu la petrecania acestui copilaș, să roagă și prin mine Dumnavoastră tuturor le zice:

Intâi mă rog Sfințiilor voastre cinstiți preoți, că-ce că eu fiind tinăr și neajuns prea cu firea, și fiind născut în păcate sau miam putut mărturisii, s'au n'am putut mărturisii înaintea Duhovnicului păcatele înaintea sfințiilor voastre, ci mă rog să faceți bine să mă ertați, și să vă rugați milostivului Dzeu, să-mi așeze sufletul meu întru împărăția ceriului, supt pomul vieții, cu toți dreptii. Amin.

A doa dela părinți.

Mă rog Prea dragilor și iubiților mei părinți. Știu că vam supărat de multeori pe D-voastră, gânditam, că de-mi va lungi Dzeu viața, să vă fiu cârje de răzimar și de ajutor la ale Dumnavoastră cinstite bătrânețe; deci acum venind porunca lui Dzeu, ceia-ce cuprinde ceriul și pământul și toate văzutele și nevăzutele, cuprinsumau cuprins și pe mine, în vreme ci acum, miam adus aminte. Pentru aceia mă rog Dumnavoastră, să faceți bine, să mă ertați, ca să merg ertat înaintea milostivului D-zeu carele Ține ceriul și pământul și pre noi pre toți.

Dela frați și surori.

Mă rog cătra frații și dulcile mele surori. Cătră cei dinti'un trup născuți și dela o mamă aplicați, și dela un părinte crescuți. Cu cucerire se roagă, și cu plâns suspinând grăește: Iubiți mei frați și dulcele mele surori, voi ați fost nădejda mea, cununa mea, bucuria și desfătarea mea, cu voi mă lăudam, ca cu cei dela un tată și dela o mamă născuți. O! frătorii mei și surori, sângele meu cel dulce, ce voui zice. Mult acum a grăi, durerea inimei nu mă lasă. Una vă zic, și mă rog să o impliniți, ca să faceți bine dragi mei frați și iubite-

le mele surori, faceți bine, și ori ce am greșit, mă rog să-mi ertați, ca petrecând împreună cu voi laolaltă, multă din nepriecere, sau din slăbiciune v'am greșit, că nimenea nu e fără de greșală. Dar auzind a mea rugăciune, lacrimile și plânsul și aducându-vă aminte de frățietatea noastră, și dragostea noastră, cu caria unii pe alții frățește niam iubit, faceți bine faceți și mă ertați, de cele ce v'am greșit ca și milostivul Dzeu să vă erte supt pomul vieții unde împărătesc toți dreptii.

Cătră toate rudeniile și cunoscuți vecini.

Mai pre urmă de toate rudeniile și de toți prietini, de toți vecinii și de toți cunoscuții, și de cei mai mari și de cei bătrâni, de cei de o vârstă și de cei mai mici, și mai tineri, cu cucernicie și cu smerenie să roagă de ertăciune și cu plâns grăește: știu iubiți mei, că la mulți multe am greșit, pre mulți, de multeori am năcăjit, nu cum se cade iam cinstit, acuma cu limba mi s'a legat, și nu pot (pociu) multe a grăi fără cu un cuvânt, mă rog să mă ertați, ca și Christos, care Ține ceriul și pământul, și pre toți pre Dumnavoastră să vă erte. In raiu bucuria cea mare, întru toți la arătare. Acum și pururea în veci vecilor Amin.

prăvăliei dlui I. I. Vulcu în zilele cele mai apropiate.

— **In jurul dotației prințului Carol al României.** Din București se anunță, că A. S. R. principele Carol ar fi adresat dlui Titu Maiorescu o scrisoare, anunțând că pune la dispoziția consiliului de miniștri 50.000 lei din dotația Sa, rămânând ca consiliul să decidă asupra creării unei instituțiuni. Guvernul ar fi decis, ca această sumă să servească la construirea unor școli rurale.

— **Serbare populară în București.** Pentru mărirea fondului de întreținere, »Liga Națională Aeriană« de sub înalta președenție de onoare a A. S. R. Principelui Ferdinand, va da în zilele de 10, 11 și 12 Maiu a. c. *mari serbări populare în grădina Cismegiu.* Comitetul, care și-a luat sarcina organizării acestor serbări a alcătuit un bogat și frumos program de atracțiuni: expoziție de aeroplane; concursuri sportive; serenade venețiene; teatre de varietăți; apariția »Vasului Fantomă«; catastrofa Titanicului; observații astronomice; evoluții permanente de aeroplane; bombardarea Adrianopolului; movila fermecată; haremul lui Ali; Odiseea Orientului ș. a. Toate acestea atracțiuni vor fi văzute gratuit. Nu se va percepe nici o taxă specială, afară de taxa de intrare, care este un leu de persoană iar pentru copii 50 bani.

Pentru ca publicul din provincie și străinătate să poată participa la acest unic eveniment, care va avea loc în același timp cu marea serbare națională a zilei de 10 Maiu, ministrul de lucrări publice, a acordat *reducere de 50 la sută pentru toate clasele și pe toate liniile c. f. r.* De această favorare se poate beneficia, timp de șase zile și anume, de la 8 Maiu inclusiv până la 14 Maiu inclusiv.

— **Teatru român în Ungaria.** »Adevărul« din București, aduce știrea că dl Victor Antonescu, artist al teatrului național a obținut din partea guvernului ungar, autorizația de a juca cu o trupă sub condu-

cerea d-sale în toate orașele din Transilvania. Permișiunea aceasta i s'a acordat pe timp de 5 ani. Este pentru prima oară, — dacă va fi adevărată această știre — că guvernul ungar acordă o asemenea autorizațiune unei trupe românești de artiști profesioniști.

— **O foaie ungurească despre principele Ferdinand.** Gândul bun al principelui României Ferdinand de a se opri pe câteva momente în orașul nostru a plăcut și confracților noștri unguri. De aceea au și scris un articol lung în foaia »Fogaras és Vidéke«, în care au ținut să releveze mai mult simțul de ospitalitate foarte dezvoltat, precum și purtarea prevenitoare a oficianților maghiari, ba chiar și hărnicia polițiștilor și a honvezilor, în loc să se ocupe mai mult cu persoana principelui. Că străinilor le-au părut bine ori nu de prezența principelui nu știm; atâta știm, că Românii se îmbulzeau și-l urmăreau în tot locul numai să-l vadă. E interesant răspunsul, ce l-a dat un ungar, când românul îl întrebase, că cine e aici, el îi răspunde cu o mânăie că: e Dumnezeu Românilor. Nici despre entuziasmul și însuflețirea românilor, cari au cântat »Să trăiască« și au strigat »Vivat« îndelungat, nu amintește nimica, despre vre'un »Eljen« nici pomană, nu s'a auzit.

— **Convocare.** Adunarea generală ordinară a »Asociațiunii pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români meseriași din Brașov se va ținea *Duminecă în 5/18 Maiu 1913 la oarele 3 p. m. în localul Asociațiunii strada Orfanilor 3, sub președintele Asociațiunii Petru Pop.*

— **Excursiune școlară.** În Dumineca trecută dl învăț. Roșală din Cuculata au sosit de dimineața cu vr'o 50 de școlarii în Făgăraș, cari au vizitat în oraș școalele locale, gimnaziul și alte edificii publice, a luat parte la serviciu divin în biserica gr. ort. unde au cântat cu corul de băieți în 3 voci, bine instruați, »Christos a înviat« și alte cântece, foarte bine reușite. După masă au vizi-

tat și școala din Galați, unde au fost primiți de părintele N. Aron, și aici asemenea sau produs cu cântece bisericesti și naționale cu cari au stors lacrim din ochii publicului present, care numai cinsti și laudă i se cuvine harnicului învățător, după aceasta dl parinte N. Aron, în cuvinte calde au mulțumit dlui învățător, pentru cercetarea și cântecele atât de frumoase, care le-au executat. La 4 oare au plecat cu toții spre Sibiu.

Luni și Marți au fost la Sibiu în excursiune școlară câteva echipe de elevi ai școalelor primare din Ardeal, cari au fost găzduți în seminar. Unii au venit cu fanfara lor proprie și au cântat în seminar și la »Albina«. Intre cari amintim pe dl inv. Roșală din Cuculata cu peste 50 fete și băieți, foarte curăței și dragălași. Excursiunile aceste școlare, cari s-au pornit în fine și la noi, au o valoare netăgăduită pedagogică pentru lărgirea cercului de cunoștințe al micilor elevi, cari până acum rar au avut prilej să cunoască orașe și așezăminte publice mai mari, cu deosebire așezămintele și edificiile importante pe cari le au Români sibieni.

— **Cununie.** Dșoara Maria Elefterescu, fiica d-lui Em. Elefterescu, și D-nul George Diaconescu magistru, fiul d-lui G. Diaconescu fac cunoscut cununia religioasă a fiilor lor, ce se va serba Duminecă în 28 Aprilie v. a. c. la 3 oare p. m. în Biserica Cotroceni din curtea Palatului Cotroceni din București. — Trimitem și noi tinerilor părechi sincerile noastre felicitări.

— **Invitare.** Reuniunea învățătorilor din comitatul Făgărașului, invită pe 17 l. c. la 9 ore a. m. în școala civilă de fete, în sala de lucru își va ține *adunarea generală*, cu un proram din 9 puncte împreună cu *serbarea înființării de 30 ani* și se va continua la 11 ore a. m. în sala festivă din casa comitatului. *Adunarea iubilantă*, cu un program din 6 puncte în legătură cu aceasta seara în sala cea mare dela Hotel »Transilvania« se va ține la 8 ore o *serată amuzantă*, cu un program de 2 piese teatrale, la care să invite cu toată onoarea

Tatăl nostru, carele ești în ceriuri.

Iproci.

Sfârșit și lui Dzeu laudă, și eu cel mai jos iscălit, unde veți afla vreo greșală, în cuvinte sau în slove îndreptați, cu blândețe, și s'a scris prin mine *Simeon*, neunit Dascăl.

Făgăraș 12 Aprilie 1804.

*

Am decopiat cu litere străbune această scrișă (decopiată sigur de dascălul *Simeon Jinariul* din Făgăraș la anul 1804 și ca să-mi împlinesc promisiunea, o și public, ca document ajutător la »*Monografia bisericilor și școalelor române din Făgăraș*« în foaia socială-culturală »*Olteanul*« din Făgăraș, sub titlul: *Apendice*.

Din acest vechi manuscris, am scos pe dascălul neunit *Simeon Jinariul*, care a funcționat în 1804 la școala română neunită din Făgăraș, și limbajul curat ușor și limpede bisericesc de pe atunci.

Galați, 6 Martie 1913 n.

Nicolae Aron,
paroh gr. or.

Misoginul

— Roman italian. —

(36). Trad. de Crin.

(Urmare).

Melania mai adause:

— ...Findcă ce-ar fi de noi, făr' de domniata.

Ce-a voit, să zică ea cu asta? Numai ea o știe. Nici n'a servit pe nime cu nici o esplicare, sau lămurire. Au plecat.

Aurel le-a petrecut. În antișambră d-na Borîș îi zise:

— Dacă ai avea lipsă de noi, nu te espune pericolului, d-le grof, — îi zise doamna Therezia.

— Vă mulțumesc doamnă.

— Melania și eu, ne bucurăm foarte mult, dacă vă putem presta vre-un serviciu... Dacă ai crede, că trebuie să stai toată noaptea la patul bolnavei...

— Mă îndatorați, dar...

Melania spre pildă știe îngrijii foarte bine pe cei bolnavi... E foarte pacientă și pe lângă astă foarte atentă...

Melania încă a aflat de cu cale, să vorbească:

— Intr'adevăr, d-le grof, eu aș face-o asta cu plăcere... doar iubesc și stimez așa de mult pe donna Marta.

Copila a înroșit, cașicum tot sângele acum i s'ar fi suit în față. După aceea și-a întors în altă parte privirea, care pe-un moment era ațintită spre el.

Și Aurel a venit puțin în confuzie. Acum a aflat motivul supărării Melaniei. Melania era îngrijorată de bunica lui, fiindcă știa, ce mult o iubește groful Imberido.

Și-a luat rămas bun dela oaspeți, după aceea s'a întors iar lângă donna Marta. Aurel toată noaptea a veghiat lângă patul ei. A mângâiat pe bolnava, care în anumite intervaluri era cuprinsă de accese, când i să oprea respirația și să înădușea, abia mai putea inspira.

Doctorul din Laveno în ziua următoare a venit pela nouă oare.

Doctorul a ocupat loc lângă patul bolnavei și Aurel i-a spus unele amănunte, din aceea, cum a petrecut bolnava noaptea trecută. Nici nu și-a isprăvit încă spusele, când a intrat în odaie Camilla, ca să-i avizeze de sosirea profesorului Demala, pe care l'a chemat Aurel telegrafice. Eruditul profesor era un prietin vechiu a familiei grofești. După ce i-au prezentat și pe doctorul din Laveno, profesorul a mers lângă patul bolnavei și a întrebat-o:

— Ce te doare, donna Marta? Cum te simți? Sperez, că nu ți-e rău. Vezi, ce

toți membrii reuniunii și reuniunile surori și toți părinătorii ai culturii. Kiss Károly președ. și Rákosi Ferenc secretar.

Bilete de intrare: Cerce șirul 1—4 2 cor. șir. 4—7 1 cor. 60 fil. zitz 1 cor. 20 fil. Stal 1 cor. Galerie 1 cor. Student 60 fill. — După program dans.

— **Alegere de medic în Tohanul vechi.** În 20/V a. c. va fi alegerea de medic cercual în comuna Tohanul-vechi. Petițiile se pot înainta până atunci la oficiul pretorial din Zărnești. Emolumente fixe 3300 coroane și dela comuna Tohanul-vechi 2 stânjini de lemne. În comună este tren la dispoziție, cvartirele sunt ieftine, tot asemenea și traiul, iar cele 5 comune ce aparțin cercului sunt curat românești și aproape una de alta. Ar fi de dorit să avem un medic român, care și-ar putea forma un bun viitor.

— **Moarte misterioasă.** Locuitorul Vasile Grămadă din Țințari a murit Sâmbăta trecută, din cauza unei intoxicații de stomac. Pornindu-se cercetare din oficiu, s'a constatat că Vasile Grămadă (în etate de 46 ani) cercase să se cureze contra reumatismului cu un fel de medicină pregătită din vin, în care fierse niște buruieni, — pe semne otrăvicioase. Cadavrul nenorocitului a fost trimis la Pesta, pentru a fi cercetat în institutul de analiză chimică.

— **Învățătorul Nicolae Stancu a fost găsit mort.** Cadavrul învățătorului N. Stancu din Purcăreni a fost găsit în Dumineca de 4 Maiu n. a. c. în »Valea neagră« lângă comuna Preșmer, cu o tocilă mare acățată de gât. E tocmai care o avea acasă. Trupul lui se cunoaște bine măcar că a stat 3 săptămâni în întregi în apă. Părul și mustățile i-au căzut. Nu pare a fi vorba de sinucidere, ci de un omor săvârșit intenționat din partea unor persoane. Indată după aflarea cadavrului, soția lui a fost luată la interogator din partea jandarmilor. A fost dusă apoi de jandarmi la fața locului, unde s'a găsit trupul bărbatului său. Nevasta la recunoscut. În comună și jur se

surprinderi neplăcute îmi păstrezi, indată ce ești mai departe de noi.

Cuvintele glumețe a profesorului au avut o influință bună asupra pacientei.

— Iubite d-le profesor, deja demult am dorit, să te revăd, așa, că pentru ajungerea scestui scop, am făcut tot ce am putut. Ba ce e mai mult, nici de aceea nu m'am temut, ca să mă îmbolnăvesc.

— Desigur, — îi zise profesorul, — earăși n'ai avut grije, d-nă contesă. Dar să vedem, ce te doare?

Au vizitat-o cei doi doctori. După ce au terminat cu vizita, cei doi doctori, s'au retras, ca să ție conziliu. Demala îi zise colegului său: Starea sănătății pacientei a fost foarte îngrijorată, fiind-că plămâna stângă a fost atacată de aprindere.

Fiind-că profesorul în ziua aceea nu mai putea veni în Cerro, i-a dat colegului său unele îndrumări, cum să îngrijească pe bolnava. După aceea și-a luat rămas bun. Aurel a petrecut pân' la lac pe oaspe, care la despărțire îi zise:

— Nu despera Aurel, nu vreau să te rețin, dar acum deocamdată n'ai de ce să te temi de-o eventuală catastrofă... Toate să pot întoarce încă înspre bine, ceea ce dealtcum și eu sperez. Poimâne voi veni earăși.

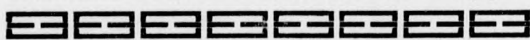
(Va urma).

vorbește că învățătorul Nicolae Stancu ar fi victima unor nenorocite turburări familiale. Este bătător la ochi faptul, că cadavrul nenorocitului învățător, cu tocila acățată de gât a fost aflat la o depărtare atât de mare de comună. Atât soția cât și soacra învățătorului Stancu bănuite fiind ca autoare ale crimei au fost arestate.

— **Veste bună.** În anul acesta sămănăturile par frumoase în toate părțile. Cu deosebire holdele au o porneală bună. Ierburile încă nu se lasă. Așa că după un an de suferințe amare se mai poate înviora și inima bietului țaran. Dar ce să-i faci, când ar lucra cu mai multă inimă e chemat la bătae. Nu trece un năcaz și altul vine.

— **Cu bicicleta pe apa Oltului, la Făgăraș.** Un isteț român din comuna Cincșor, plăcându-i foarte mult lucrurile miraculoase în timpul din urmă și-a bătut capul cu pregătirea unei biciclete de așa, cât să poți trece apa cu ea. Zis și făcut. După mai mulți ani de muncă i-a reușit să facă bicicleta aceea, care să duce pe apă întocmai ca pe uscat. Duminecă în 5 Maiu st. v. (18 st. n.) la 4 ore după amiază, va face o producție pe Olt, din sus de podul Galașului. Cei ce sunt dornici să vadă minunea aceasta rară, grăbească deci în ziua numită la Făgăraș. Prețul pentru inteligenți e 1 cor., pentru țărani 60 fil., iar pentru studenți, soldați și copii de școală 20 fileri.

Redactor respons.: Constantin Popp.

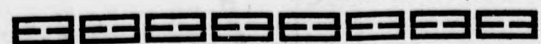
In atențiunea abonenților restanțieri.

Cu durere constatăm, că deși am provocat prin directorul ziarului nostru, pe restanțierii vechi, ca să-și plătească abonamentul restant de 2—3 ani, deși li sau trimis alăturat cu provocările și mandate poștale, nu și-au făcut datorința tocmai cărturari cu bune reparațiuni, nu să gândesc la aceasta, că de prezent este o scumpete generală de viață, scumpirea lucrătorilor, chiriiilor afacerile industriale rău mergătoare, scumpirea mărfurilor etc. Împrejurările aceste anormale a zguduie radical existența ziarului nostru săptămânal pentru care în o viață de 5 ani mult sau jertfit pentru susținerea lui.

Rugăm deci pe restanțieri pentru achitarea restanțelor abonamentului că mai mult nu putem aștepta.

Bani a se trimite numai la administrația ziarului „Olteanul.”

ADMINISTRAȚIA.

Nr. 888—1913, not.

Publicațiune.

Casa de cărciumă comunală a comunei Nagyvajdalfalva (Voivodenii mari), care constă din: una localita-

te pentru cărciumă, una localitate întocmită pentru negoț (boltă) de sfâr-nărie, o casă de locuit, cuhnă, pivniță, curte și edificii economice aparținătoare, pe periodul începând dela primirea de către noul arândător a licenței despre vânzarea beuturilor, până în 19 Ianuarie 1915, se va esarânda pe calea licitațiunei publice, ce se va ținea în 18 Maiu st. n. 1913, la 10 oare a. m. în cancelaria comunală din Nagyvajdalfalva, pe dauna și rizicul actualului arândător, Streza Bartolomeiu.

Prețul strigării 600 cor. după care este a se depune vadiu de 20%.

Celelalte condițiuni să pot vedea în cancelaria comunală și notarială ori și când.

Nagyvajdalfalva, în 1 Maiu st. n. 1913.

Primăria comunală.

Nr. 399—913 not.

Publicațiune de licitațiune minuendă.

Subscrisa primărie comunală face cunoscut, că în 18 Mai 1913, va ținea licitație minuendă verbală în cancelaria comunală, referitoriu la repararea și renovarea cărciumei comunale.

Prețul strigării e fixat în 3167 cor 72 fil., iar vadiul în 10%.

Planul, preliminarul de spese și condițiile de licitație să pot vedea între oarele oficioase în cancelaria comunală.

Șinca-veche, în 1 Maiu 1913.

Primăria comunală.

Nr. 118—1913 not.

Publicațiune.

Comuna Királyhalma dă în arândă prin licitațiune publică cărciuma comunală pe durata de 3 (trei) ani, începând din 1 Iulie 1913, până în 1 Iulie 1916 st. n. Licitațiunea va fi în ziua de 4 Iunie 1913 la 9 oare ant. m. în cancelaria comunală din Királyhalma. Cărciuma este situată la cea mai bună poziție în strada principală și în centrul comunei.

Prețul strigării este statorit cu 800 cor. Cei cari voesc a licita, vor depune înainte de licitare 10% vadiu.

Înainte de a se începe licitarea să primesc și oferte în scris, însă acestea numai atunci vor fi luate în conziderare, dacă oferentul declară că cunoaște condițiunile de licitare și să supune într-o toată acelora, mai departe dacă suma oferită va fi scrisă atât cu numeri (cifra) cât și cu litere, și fine, dacă va alătura și vadiumul recerut.

Condițiunile de licitare să pot vedea în cancelaria notarială, ori când în timpul oarelor oficioase.

Királyhalma, în 20 April 1913.

Primăria comunală:

George Taflan,
notar.

George Grusea,
primar.

1—2

Un motor cu putere de 4 cai ce să poate aplica la mânatul mașinilor de îmblătit, de treierat, are și un ferestru pentru tăiatul de scânduri și de lemne etc. să poate aplica și la mânatul de moară. Motorul este nou, puțin folosit. Să vinde din mână liberă, cu preț convenabil. Doritorii îl pot vedea motorul în Făgăraș, ulița Podului (Galațului) sub Nr. 38, la proprietarul caselor.

Căsătorie Un tânăr de 32 ani reprezentabil, transilvănean, cernăntar în București, are o prăvălie bine cercetată, într-o stradă principală, cu o venit de 12—13 mii lei anual, dorește căsătoria unei fete de la 24 ani în sus din familie bună cu educație recerută, care posedă și o zestre de 3—4 mii lei. A se scrie la Redacția acestui ziar sub lit. „D“ alăturând și fotografia cu o marcă postală de 25 fil. pentru răspuns. Scrisorile se vor păstra cu mare discreție.

În atenția călătorilor la București.

VIZITAȚI MAGAZINELE
LAZĂR TULBURE

[Consumul general „La doi Camarazi“]
strada Știrbei-Vodă, colț Popa-Tatu.

Bodega, Bererie, Restaurant și Aperitive
str. Schitu Măgureanu 49.

Local de consumație deschis ziua-noaptea, Curățenie exemplară. Beuturi și mâncări escelente.

Prețuri ieftine.

Cu stimă
LAZĂR TULBURE.

Dela 1878! Pretutindenea în lume s'a dovedit de obște plăcut între toate medicamentele de casă renumit

Balsamul farmacistului A. Thierry

Veritabile sunt numai acele provăzute cu marca călugăriței verde.

APĂRATE PRIN LEGE.

Acest balsam: 1) E un mijloc vindecător cu putere neajunsă pentru toate boalele plămânilor și a pieptului; ușurează catarul, oprește aprinderea de plămâni și vindecă cu siguranță boalele acute. 2) Are efect eminent la aprinderi de gât, răgușeli, la grumazi 3) Incetează frigurile cu desăvârșire. 4) Vindecă boale de ficat, de stomac, de mafe (intestine), cărcei de stomac, rupturi interne, astmă, umflături și aprinderi de stomac, și alte dureri interne. 5) Vindecă vana de aur și hemoroidă. 6) Ușurează scaunul, curăță sângele, rinichii, întărește apetitul, ajută la mistuire. 7) Ajută exelent la dureri de dinți, la dinți găunoși, la mirosul gurei folosită ca apă de dinți întărește gingiile și gura, incetează mirosul obvenit din stomac în gură. 8) Mijloc vindecător sigur contra limbricilor. 9) Servește ca extern vindecător sigur la toate ranele, la rane deschise vechi și proaspete, la orbalț, la beșici, la ferbințea, copturi, fistule, negei, ursură, la membre înghețate, sgarbă, buboane, pete, dureri de cap, fuituri de urechi, rheumă, dureri de urechi vindecă cu siguranță. — Să fie la îndemână în fiecare casă, la cazuri obvenite, mai ales la influență, coleră și alte boale epidemice obvenite.

Allein echter Balsam
aus der Schutzengel-Apotheke des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Să fim cu atenție la marca provăzută cu „călugărița verde“ și scutiță prin lege.

Din acest balsam înainte de culcare să se iei una sau două linguriță, cu zahar sau fără, are mare efect asupra vieții, înainte de sculare.

Toate falsificările și imitațiile balsamului asemănat cu marca provăzută, sunt oprite și să vor urmări prin lege, falsificatorii vor fi aspru pedepsiți. — Să vând 12 sticlute sau 6 mari, sau 1 sticlă familiară cu cor. 5'60 f. Comande mai mici de 12 sticlute sau 6 mari nu se trimet. — La comande mai mari să dă rabat.

De vânzare să află în Budapesta la: farmacia lui Török József, și la mai multe farmacii. In en-gros la: Thalmayer și Seitz, la succesorii Hochmeister, în drogueria Fraților Radonovits în Budapesta. — Unde nu există deposit din balsamul meu, să pot comanda de-a dreptul dela farmacia.

THIERRY A. „Órangyal gyógyszerára“ Pregrada
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn).

Prima Tipografie Română

a lui

Constantin Popp

Făgăraș, Vár-tér Nr. 47, (casele I. Peia).

Tipografia execută ieftin și conștiincios:

Acții. — Afișe. — Bilanțuri. * de depuneri. — Necroloage
Bilete de cununie. — Bilete * Note.— Obligațiuni. — Per-
de logodnă. — Bilete de vi- * ceptțiuni. — Protocele. —
zită. — Broșuri. — Circu- * Programe. — Statute, și di-
lare. — Convocări. — Chi- * ferite tipărituri dela cele
tanțe. — Cuverte cu firma. * mai simple până la cele
Erogațiuni. — Invitări. — * mai fine și mai moderne,
Jurnale de bancă. — Libele * — cu prețuri moderate. —

Comandele din afară se efeptuesc repede.

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficioase pentru agendele bisericești și scolare; cărți de școală și de literatură populară, recvizite de scris, etc

Rog On. public pentru sprijinirea binevoitoare și a mă onora cu prețurile comande, cari mă voi da toată silința de ale esecuta cu gust, prompt și
▶ cu prețuri reduse, fără concurență. ◀

Toate comandele, scrisorile private, mandatele cu bani abonamentele foaiei „OLTEANUL“ sunt a se adresa la

Constantin Popp

proprietar de tipografie.

La tipografia noastră se află de vânzare următoarea:

Cultivarea viei și manuarea vinului și morburile și vindecarea lor, de *Daniil D. Grawr*, învățator și propr. de vii, absl. de cursul de vierit din Bihardioszeg și cursul de pivnițarit din Budafok. Carte aprob. și revăzută de ministrul reg. ung. de agricultură. Prețul 2 cor + porto.

Logodna dela Sfântu Ion, dramă populară în 4 acte de *Augustin Szilagy*, prețul 1 cor. 20 b., + porto.

Țiganul la pețit, comedie populară într'un act în versuri și hazlie, de *Emanoil Corfariu* cantor. Prețul 16 fileri.

Țiganul la popit, piesă teatrală în trei acte în versuri și hazlie, de *Em. Corfariu* cantor. Prețul 50 fileri.

Cântece din vremea veche, culese de *Gh. Tulbure* ases. cons. Edit. tipogr. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Zarafia Dumitru Pop (Dejenariu) compatriotului nostru oltean a d-lui din Brașov, strada Hirscher (teatru)

o recomandăm tuturor acelora cari merg sau să reântore din România.

OSPĂTĂRIE NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI.

Strada Academiei Nr. 21, aproape de Bulevardul Carol.

I să recomandă tuturor pasagerilor și escursiuniștilor din țară, cei-ce vizitează capitala București a cerceta în strada Academiei nr. 21

„Ospătăria Enache“

a compatriotului nostru Oltean, aranjată din nou cu tot confortul, două sale și o curte pațioasă, unde să poate căpăta cea mai bună și aleasă

BUCĂTĂRIE NAȚIONALĂ.

Diferite **Vinuri** indigene și streine.

Bere bună de Bragadiru.

Diferite beuturi igienice și țuică curată.

Serviciu culanț. Prețuri moderate.

Cu stimă

GHEORGE CISMAȘIU

Ospătăria Națională, București.